

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету
~~проф. Борис БУНЧУК~~
«12» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ДОКТРИНА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
вибіркова

Освітньо-наукова програма: Релігієзнавство

Спеціальність: 031 Релігієзнавство

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий) доктор філософії

Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: філологічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна доктрина православної церкви» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Релігієзнавство» (спеціальність 031 «Релігієзнавство»), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 12 від 2 вересня 2024 року)

Розробник та викладач: **Щербань Микола Володимирович**, кандидат історичних наук, кандидат богословських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП та затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри _____ Ольга РУПІТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради
філологічного факультету _____ Алла АНТОФІЙЧУК

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

полягає у релігієзнавчій рефлексії цілісного (на основі свідчень Св. Письма, Св. Передання та церковної традиції) християнського погляду, щодо питань церковно-державних відносин та інших актуальних проблем сучасності у контексті суспільного діалогу, душпастирства й місіонерського служіння.

Водночас вивчення запропонованої навчальної дисципліни сприятиме формуванню у здобувачів тренього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти активної життєвої позиції, яка є абсолютно необхідною для сучасних фахівців-релігієзнавців як активних учасників багатьох суспільного процесів.

ПРЕРЕКВІЗИТИ:

навчання на освітньо-науковій програмі передбачає, що вдалим фундаментом для засвоєння курсу «Соціальна доктрина Церкви» будуть усі релігієзнавчі компетенції, які має здобувач, а також попереднє вивчення курсів «Філософія та методологія науки» та «Академічне письмо та риторика іншомовного спілкування» оскільки допоможуть здобувачам на ОНП зорієнтуватися в сучасних наукових методологічних прийомах та оперативно вникнути в особливості сучасного глобального релігієзнавчого та богословського дискурсу. Доволі важливим є вивчення курсу із конотацією із такими дисциплінами як «Релігійно-богословська думка в аксіосфері» та «Методологічні проблеми філософії релігії», що створюють можливості цілісної підготовки майбутнього доктора філософії у царині релігієзнавства як фахівця, здатного фахово аналізувати релігійний феномен.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та ефективного застосування сучасної методології наукового пізнання та новітніх методів наукових досліджень для реалізації власного наукового пошуку й нарощення методологічного потенціалу релігієзнавства як науки і навчальної дисципліни;

ЗК 4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми релігієзнавства на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;

ЗК 7. Поглиблення навичок і загальних умінь продукування нових наукових ідей, дослідницьких результатів, що ґрунтуються на безкомпромісній позиції щодо навмисного спотворення даних, ідеологізації чи політизації науки на шкоду українській національній ідеї, етнічній ідентичності та державності.

Професійні компетентності:

С(ф)К 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері релігієзнавства із врахуванням соціальних, морально-етичні, економічних і правових аспектів у процесі їх розв'язання;

С(ф)К 2. Здатність аналізувати релігійні процеси та явища з позицій фундаментальних релігієзнавчих принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів;

С(ф)К 3. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері релігієзнавства та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у фахових наукових виданнях з релігієзнавства та суміжних галузей;

С(ф)К 8. Здатність обґрунтовувати, розробляти та впроваджувати цільові програми мобілізації й інтеграції релігійних ресурсів у політико-правову, науково-педагогічну та соціально-культурну царини.

Відповідно до ОПП, курс спрямований на досягнення таких програмних результатів: ПРН 1. Засвоєння передових концептуальних і методологічних знань з релігієзнавства і на

межі предметних галузей (теології та філософії), а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;

ПРН 2. Уміння планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з релігієзнавства та дотичних міждисциплінарних напрямів (теології та філософії) з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати українських і зарубіжних вчених у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми;

ПРН 5. Ініціювати, розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити існуюче та отримати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати наукові та технологічні проблеми релігієзнавства з врахуванням соціальних, економічних, етичних та правових аспектів та представляти їх на міжнародному рівні;

ПРН 8. Аналізувати та оцінювати стан і тенденції розвитку релігійних процесів і релігієзнавчої думки, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у сфері релігієзнавства та у викладацькій практиці.

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- понятійний апарат сучасного богослов'я, мати цілісне уявлення про віровчення основних світових релігій, їх культ, моральне вчення, духовні практики тощо;
- богословські і соціально-культурні передумови виникнення відмінних від Православ'я західних Християнських Церков;
- основні доктринальні, канонічні і обрядові відмінності християнських конфесій;
- основні історичні віхи та напрямки розвитку східного і західного богослов'я;
- причини і особливості формування західної богословської традиції;
- основні віхи з історії взаємин Православної Церкви і західних конфесій;
- системно-категоріальний апарат християнського віровчення;
- основні джерела, їх особливості та методи роботи з ними;
- основні принципи й історичні приклади теорії та практики державно-конфесійних відносин;
- знати терміни і поняття, пов'язані з правовим устроєм Української Православної Церкви (Правосавної Церкви України).

Вміти:

- аналізувати сучасне законодавство в галузі церковно-держаних відносин;
- аналізувати державно-церковні відносини в сучасному правовому полі;
- застосовувати основні прийоми методології релігієзнавчої науки;
- здійснювати релігієзнавчий аналіз кнфесійних підходів при вирішенні релігійно-правових колізій;
- застосовувати сукупність аргументів при аналізі ставлення церковних інституцій до актуальних проблем сучасності;
- аналізувати сучасне законодавство, що регламентує комплекс церковно-держаних взаємин

Розуміти:

- суть проблеми християнського ставлення до нехристиянського релігійного досвіду;
- схожість і відмінності нехристиянських релігій з християнськими спільнотами;
- основні виклики, які ставить перед християнином життя в сучасному міжрелігійному / нерелігійному суспільстві;
- специфіку релігієзнавчого дискурсу у питанні аналізу ключових теорій світової філософії з догматико-канонічною спадщиною Церкви.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Соціальна доктрина Церкви»											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	СРС	Індивідуальна робота	
Денна	1	1	3	90	15	-	15	-	60		екзамен
Заочна	немає										

3.2 ДИДАКТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	усього	денна форма					заочна форма						
		у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1												
Тема 1. Християнське сприйняття світу і людини в світі. Місійні завдання Церкви та соціальне служіння	12	2	2			8							
Тема 2. Церква і держава: церквоно-державні і правові відносини.	12	2	2			8							
Тема 3. Церква і політика: церковно-канонічна оцінка суспільно-політичної діяльності	11	2	2			7							
Тема 4. Церква і праця: християнське	10	2	2			6							

розуміння трудової діяльності, права власності та виконання різних громадянських обов'язків													
Разом за ЗМ1	45	8	8			29							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2												
Тема 5. Церковність і моральність: позиція Церкви щодо питань особистої, сімейної й суспільної моралі	12	2	2			8							
Тема 6. Церква і здоров'я: позиція Церкви щодо питань здоров'я особистості і соціуму, проблем біоетики та екології	12	2	2			8							
Тема 7. Церква і наука: взаємодія Церкви зі світською наукою, культурою, освітою та засобами масової інформації	11	2	2			7							
Тема 8. Церква і світ: позиція Церкви щодо проблем міжнародних відносин	10	1	1			8							
Разом за ЗМ 2	45	7	7			31							
Усього годин	90	15	15			60							

3.3 ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.

ХРИСТИЯНСЬКОЕ СПРИЙНЯТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ В СВІТІ. МІСІЙНІ ЗАВДАННЯ ЦЕРКВИ ТА СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Церква – боголюдський організм, який має завдання освячення, перетворення світу і спасіння вірних чад Божих.
2. Богословське розуміння світу і людини у контексті місії спасіння роду людського.
3. Завдання Церкви у сфері соціального служіння
4. технічного прогресу
5. Народ, нація, держава.
6. Вселенський і національний аспект у свідомості Помісної Церкви. Патріотизм в церковній самосвідомості.

Тема 2.

ЦЕРКВА І ДЕРЖАВА: ЦЕРКВНО-ДЕРЖАВНІ І ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ.

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Християнське вчення про ставлення до державної влади.
2. Різні моделі взаємин Церкви і держави (історичний екскурс).
3. Моделі взаємовідносин Церкви і держави в сучасному світі.
4. Принципи і сфера взаємодії Церкви і держави.
5. Заповіді Божі, як абсолютна моральна норма.
6. Світське право і закон, як необхідна суспільна встановлення.
7. Підпорядкування вимогам світського законодавства, як виконання заповіді Божої.
8. Пріоритетність для християнина Божественного Закону.
9. Політичний плюралізм в церковній самосвідомості.
- 10.

Тема 3.

ЦЕРКВА І ПОЛІТИКА: ЦЕРКВНО-КАНОНІЧНА ОЦІНКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Мир і співробітництво, як основні принципи взаємодії людей, які дотримуються різних політичних поглядів.
2. Несумісність пастирського служіння і суспільно-політичної діяльності.
3. Участь мирян в органах законодавчої, виконавчої, судової гілок влади і в різних політичних організаціях.
4. Моральні підстави суспільно-політичного служіння.
- 5.

Тема 4.

ЦЕРКВА І ПРАЦЯ: ХРИСТИЯНСЬКЕ РОЗУМІННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ВИКОНАННЯ РІЗНИХ ГРОМАДЯНСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Праця, як заповідь Божа і органічний елемент людського життя.
2. Моральні спонуки до праці.
3. Порочність мети, як причина, що знецінює трудові зусилля.
4. Цінність праці, спрямованої на благо людей.
5. Праця і благодійність.
1. Християнське ставлення до власності.
2. Право людини на власність і гріх посягання на неї.
3. Справжня цінність матеріальних благ.
6. Власність – дар Божий, даний для використання на благо собі та ближніх.

Тема 5.

ЦЕРКОВНІСТЬ І МОРАЛЬНІСТЬ: ПОЗИЦІЯ ЦЕРКВИ ЩОДО ПИТАНЬ ОСОБИСТОЇ, СІМЕЙНОЇ Й СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ. ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Шлюб в системі цивільного права.
2. Шлюб, як заповідь Божа.
3. Церковний шлюб: моральні підстави, канонічні вимоги, властивості християнського шлюбу, обов'язки подружжя, батьків і дітей.
4. Роль сім'ї у становленні особистості.
5. Розірвання шлюбу.
6. Порочність в сфері спілкування представників різних (одних і тих же) статеї.
7. Протиприродність розмежування тілесної близькості від особистісної та духовної спільності, від жертвності і цілковитої відповідальності один за одного.
8. Мир, як дар Божий, що перетворює людину.
9. Війна, як фізичний прояв прихованого духовного хвороби – жадібності і братовбивчої ненависті.
10. Захист Вітчизни, як виконання заповіді любові до ближнього і свого народу. Душпастирська опіка воїнів та їхнє виховання в дусі вірності високим моральним ідеалам.
11. Миротворче служіння Церкви в національному і міжнародному форматі.

Тема 6.

ЦЕРКВА І ЗДОРОВ'Я: ПОЗИЦІЯ ЦЕРКВИ ЩОДО ПИТАНЬ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ І СОЦІУМУ, ПРОБЛЕМ БІОЕТИКИ ТА ЕКОЛОГІЇ

Лекція – 2 год

Семінарське заняття – 2 год

Питання для вивчення:

1. Фізичне і духовне здоров'я людини, як предмет піклування Церкви.
2. Святе Письмо про лікаря і лікарську діяльність.

3. Лікарська діяльність і догляд за хворими і страждаючими, як служіння любові.
4. Взаємодія Церкви з державними лікувальними і соціальними установами.
5. Протидія Церкви порокам суспільства, як засіб зміцнення здоров'я народу.
6. Розвиток біомедичних технологій і моральні проблеми, що виникають у зв'язку з цим.
7. Гріх аборту, абортативні методи контрацепції.
8. Донорство статевих клітин, «сурогатне материнство», екстракорпоральне запліднення, як безсумнівний виклик природі людини і не згодні з задумом Творця шляхи до дітонародження.
9. Релігійно-моральна оцінка евтаназії.

Тема 7.

ЦЕРКВА І НАУКА: ВЗАЄМОДІЯ ЦЕРКВИ ЗІ СВІТСЬКОЮ НАУКОЮ, КУЛЬТУРОЮ, ОСВІТОЮ ТА ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Лекція – 3 год

Семінарське заняття – 3 год

Питання для вивчення:

1. Християнський погляд на науку.
2. Моральні основи істинної наукової діяльності.
3. Релігійно-моральна оцінка явищ світської культури.
4. Церква і світська освіта: області взаємодії і перспективи співпраці.
5. Моральний аспект діяльності ЗМІ.
6. Неприпустимість пропаганди насильства, ворожнечі і ненависті, національної, соціальної і релігійної ворожнечі, а також гріховної експлуатації людських інстинктів.
7. Взаємодія Церкви і світських засобів масової інформації.

Тема 8.

ЦЕРКВА І СВІТ: ПОЗИЦІЯ ЦЕРКВИ ЩОДО ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1. Християнська оцінка проблем міжнародних відносин та процесу глобалізації.
2. Суверенітет і територіальна цілісність – базові принципи міжнародного права.
3. Міждержавні союзи.
4. Міжнародне співробітництво в культурній, науковій, освітній та інформаційній сферах.
5. Легітимність релігійного світогляду в сфері міжнародних відносин.

3.4. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Тема	Завдання	Год.
1.	Тема 1. Християнське сприйняття світу і людини в світі. Місійні завдання Церкви та соціальне служіння	Світ – людина – Християнство (<i>Аналітична доповідь</i> на 1-2 сторінки).	5
2.	Тема 2. Церква і держава: церквно-державні і правові відносини	1. Підготувати огляд праць сучасних богословів (не менше 3 джерел) щодо питань церквно-державних відносин (<i>Аналітичний огляд</i>)	10

3.	Тема 3. Церква і політика: церковно-канонічна оцінка суспільно-політичної діяльності	Участь церковних інституцій у політичних процесах <i>Презентація</i> (6-8 слайдів)	5
4.	Тема 4. Церква і праця: християнське розуміння трудової діяльності, права власності та виконання різних громадянських обов'язків	Християнське розуміння праці: Виклик (негативні / позитивні аспекти) <i>Презентація</i> (6-8 слайдів). Громадянський обов'язок vs Обов'язок бути християнином (теорія / практика) <i>Презентація</i> (6-8 слайдів)	10
5.	Тема 5. Церковність і моральність: позиція Церкви щодо питань особистої, сімейної й суспільної моралі	Мораль в Церкві / Моральність членів Церкви (<i>Дискусія, 2-3 учасники</i>)	10
	Тема 6. Церква і здоров'я: позиція Церкви щодо питань здоров'я особистості і соціуму, проблем біоетики та екології	«Зелений Патріарх» Варфоломей (Архондоніс): Екологічний прасоавний дискурс та концепція «За життя світу» (<i>аналітичний конспект 6 сторінок</i>)	10
	Тема 7. Церква і наука: взаємодія Церкви зі світською наукою, культурою, освітою та засобами масової інформації	Релігія vs Наука: історія складних взаємин (<i>презентація на 6-8 слайдів</i>)	10
	Тема 8. Церква і світ: позиція Церкви щодо проблем міжнародних відносин	Війна в Україні: Релігієзнавча рефлексія POST-WAR THEOLOGY	
ПРИМІТКА: Здобувач освіти має право запропонувати, окрім заданих тем та завдань для самостійної роботи, свої, що складають актуальність та цікавість (<i>оцінюється додатковим балом</i>)			60

3.5. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

(за власним вибором студента)

1. Соціальне служіння у системі християнського оцінювання віровчення: теорія і практика релігієзнавчого дискурсу;
2. Церквоно-державні взаємини (історичний огляд).
3. Теократичні форми правління.
4. Відмінності у природах держави і Церкви.
5. Поняття «симфонії» у державно-церковних взаєминах.
6. Середньовічна концепція «двох мечів» у західно-європейській традиції
7. Специфіка сучасних моделей церковно-державних взаємин (США, Франція, Великобританія, Греція, Румунія).

8. Буття Церкви у антихристиянській державі.
9. Церква і політичні процеси.
10. Діяльність Церкви у пенітенціарних установах.
11. Гендерна проблематика: погляд Церкви.
12. Діяльність Церкви у справі охорони здоров'я людини.
13. Церква у сучасному інформаційному просторі.
14. Церква в епоху глобалізації.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекційні методи: *Лекція-візуалізація* – використання мультимедійних презентацій, графіків, схем та інфографіки для структурованого представлення матеріалу; *Проблемна лекція* – аналіз актуальних етичних дилем, що спонукає студентів до пошуку рішень через дискусію та рефлексію; *Лекція-бесіда* – діалогічний формат, що передбачає активне залучення студентів через запитання-відповіді та обговорення богословських та соціальних концепцій.

Семінарські заняття: *Семінар-дискусія* – аналіз ідей соціальної доктрини Церкви через критичне обговорення теоретичних і практичних питань; *Семінар-діалог* – метод, що ґрунтується на конструктивному обміні думками, моделюванні моральних ситуацій та релігієзнавчому обґрунтуванні позицій; *Дебати* – зіставлення альтернативних підходів до моральних і біоетичних проблем у християнській та світській традиціях;

Самостійна та дослідницька робота: *Аналітичні конспекти наукових джерел* – вивчення та рефлексія на основі праць, що розкривають суть питань соціальної доктрини Церкви; *Підготовка тематичних презентацій* – представлення здобувачами власних напрацювань із ключових проблем курсу; *Написання есе* – аргументоване осмислення етичних проблем у контексті християнського богослов'я; *Рецензування статей* – критичний аналіз наукових публікацій із тематики курсу.

Методи інтерактивного навчання під час лекцій та семінарів: *Мозковий штурм* – колективний пошук можливих рішень для складних богословських проблем; *Рольові ігри* – моделювання дискусій між представниками різних богословських чи \ та світоглядних традицій щодо моральних викликів сучасності; *SWOT-аналіз етичних підходів* – оцінка сильних і слабких сторін різних позицій щодо біоетичних питань.

5. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Система контролю під час поточного оцінювання: експрес-опитування; індивідуальне опитування; фронтальне опитування; захист індивідуального науково-дослідного завдання ІНДЗ; презентація результатів виконання самостійної роботи; тестування; тестування; письмові роботи; есе, творча робота, проект, презентація.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Засоби оцінювання: тести; реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; усні відповіді.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

навчальних досягнень здобувачів освіти з курсу

Поточне оцінювання

При виконанні запропонованих завдань до кожної теми (згідно навчальної програми) здобувач освіти може отримати кількість балів за тему відповідно до їх розподілу:

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ здобувачі освіти

<i>Поточне оцінювання та самостійна робота</i>							Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40 балів	100 балів
5	10	5	10	10	10	10		
60 балів								

Максимум балів, які здобувач освіти може отримати за окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання – 12 балів, сума яких (за коефіцієнтом) переводиться у відповідний бал кожної теми, що в загалом у ході поточного контролю складе 60 балів:

11-12 балів

Завдання виконано вчасно, його зміст вичерпно і глибоко розкриває тему дослідження з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, розгляд теми перед аудиторією здійснюється за допомогою аргументованих висновків та інтеграції сучасних підходів. Студент має власну позицію з обговорюваних питань, здатен презентувати її, аргументуючи відповідно до наукових та морально-етичних норм, творчо підходить до виконання завдання.

9-10 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті детально розкривається тема з морального богослов'я та біоетики. Оформлення відповідає вимогам, студент володіє матеріалом і здатен чітко представити його під час презентації, хоча можливо без глибокого аналізу у всіх аспектах теми.

7-8 балів

Завдання виконано вчасно, в його змісті розкривається основна частина теми з морального богослов'я та біоетики, оформлення відповідає вимогам. Студент може доповісти про ключові моменти дослідження, але не здійснює глибокого аналізу або узагальнення матеріалу, не підводить чітких підсумків або висновків.

5-6 балів

Завдання виконано вчасно, але зміст є поверхневим, фрагментарно охоплює тему. Оформлення відповідає вимогам, але студент не проводить достатній аналіз джерел або теоретичних аспектів, не може узагальнити та систематизувати матеріал, має труднощі під час презентації дослідження.

3-4 бали

Завдання виконано вчасно, але матеріал є простим повторенням відомих джерел без аналітичної обробки. Студент на репродуктивному рівні відтворює матеріал з помилками і не здатен його грамотно презентувати перед аудиторією.

1-2 бали

Завдання виконано неповно, фрагментарно, часто з допомогою викладача. Практичні навички роботи майже не сформовані, більшість завдань не виконано, і студент не може навести аргументовану думку з обговорюваних питань морального богослов'я та біоетики.

Підсумковий контроль

Залік проводиться в змішаній формі (усна відповідь + тестування):

Два теоретичних усних питання оцінюється по 12 балів максимум за кожне

Тестування здійснюється на платформі Moodle – 16 балів максимум

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за курс є сумарною в межах 100 балів, які складаються з 60 балів поточного контролю та 40 балів підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВИТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти, у системі формальної освіти) ЧНУ» https://drive.google.com/file/d/1O7Chn1UqlqjW_JjybxDr-syswxxHuGOn/view у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та / або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Визначте предмет, призначення та завдання предмету «Соціальна доктрина Церкви».
2. Охарактеризуйте еклезіологічне вчення Православної Церкви.
3. Визначте структуру та проблемне поле основних завдань Церкви у сфері соціального служіння.
4. Дайте загальну характеристику церковному розумінню категорій «народ» і «нація».
5. Проаналізуйте основні форми церковно-державних взаємин.
6. Охарактеризуйте принципи і сфери взаємодії Церкви і держави.
7. Охарактеризуйте Заповіді Божі як абсолютну моральну норму.
8. Обґрунтуйте принцип підпорядкування вимогам світського законодавства, як форму виконання Заповідей Божих.
9. Диференціюйте політичний плюралізм і церковну традицію. Поясніть проблемність їх розмежування.
10. Обґрунтуйте співвідношення пастирського служіння і суспільно-політичної діяльності.
11. Окресліть суть і принципи участі мирян у діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.
12. Охарактеризуйте працю, як форму виконання Божої заповіді й органічний та невід'ємний елемент життя людини.

13. Вкажіть на моральні й матеріальні спонуки до праці. Аргументуйте відповідь.
14. Обґрунтуйте принцип нівелювання трудових зусиль людини внаслідок наявності порочності мети самої праці.
15. Проаналізуйте суть християнського ставлення до власності.
16. Обґрунтуйте справжню цінність матеріальних благ. Аргументуйте відповідь.
17. Розкажіть про християнське розуміння власності, як засобу благодійності.
18. Окресліть категорію миру, як дару Божого, що змінює людину.
19. Проаналізуйте категорію війни, як форму вияву духовних хвороб (жадібності і братовбивчої ненависті).
20. Проаналізуйте, з богословської точки зору, можливість для вірян захисту своєї Вітчизни.
21. Опишіть засадничі принципи душпастирської опіки військовослужбовців.
22. Визначте основні принципи миротворчого служіння Церкви у національному та міжнародному форматі.
23. Вкажіть, з богословської точки зору, на основі причини злочинності.
24. Охарактеризуйте основні способи боротьби зі злочинністю.
25. Охарактеризуйте засоби покарання, суворість і невідворотність кари, як форму запобігання злочинності.
26. Охарактеризуйте, з богословської точки зору, проблему смерної кари, як форми покарання.
27. Проаналізуйте специфіку процесу взаємодії Церкви з правоохоронними органами.
28. Охарактеризуйте особливості пастирської духовної опіки осіб, які перебувають під слідством, або у місцях позбавлення волі.
29. Охарактеризуйте шлюб, як Богом встановлену соціальну інституцію та визначте роль шлюбного союзу у системі сучасного світського права.
30. Вкажіть на моральні підстави та канонічні вимоги, які висуває Церква до осіб, які бажають вступити у шлюб.
31. Розкажіть про основні властивості християнського шлюбу.
32. Розкрийте суть обов'язків подружжя, а також батьків і дітей.
33. Проаналізуйте основні причини розірвання церковного шлюбу. Аргументуйте відповідь.
34. Визначте важливість фізичного і духовного здоров'я людини, як предмету піклування Церкви.
35. Узагальніть судження щодо лікарської діяльності та догляду за хворими і страждаючими, як вид служіння любові.
36. Охарактеризуйте ставлення Церкви до миротворчої діяльності.
37. Проаналізуйте принципи взаємодії Церкви з лікувальними і соціальними установами.
38. Розкрийте суть і способи протидії Церкви порокам суспільства, як засобу зміцнення здоров'я народу.
39. Систематизуйте ставлення Церкви до розвитку біомедичних технологій і моральних проблем, що виникають у зв'язку з цими процесами.
40. Проаналізуйте, з богословської точки зору, гріх аборту та абортативні методи контрацепції.
41. Узагальніть погляд Церкви на питання донорства статевих клітин, «сурогатне материнство» та екстракорпоральне запліднення. Аргументуйте відповідь.
42. Розкрийте суть релігійно-моральної інтепретації евтаназії.
43. Поясніть у чому полягає «антропологічний характер» екологічних проблем. Аргументуйте відповідь.
44. Поясніть суть погляду Церкви на духовну і екологічну кризи, як два взаємопов'язані явища.
45. Розкрийте християнський погляд на науку. Аргументуйте відповідь.

46. Розкажіть про моральні основи істинної наукової діяльності.
47. Розкрийте роль, значення та форми релігійно-моральної оцінки явищ світської культури.
48. Охарактеризуйте ключові галузі можливої взаємодії і перспективи співпраці Церкви і світської освіти.
49. Розкажіть про важливість морального аспекту в діяльності ЗМІ.
50. Проаналізуйте позицію Церкви щодо пропаганди насильства, ненависті або національної, соціальної чи релігійної ворожнечі.
51. Охарактеризуйте ключові галузі можливої взаємодії і перспективи співпраці Церкви і світських засобів масової інформації.
52. Розкрийте суть християнської оцінки проблем міжнародних відносин.
53. Поясніть суть ставлення Церкви до процесу глобалізації.
54. Охарактеризуйте суть ставлення Церкви до питань міжнародного співробітництва в культурній, науковій, освітній та інформаційній сферах.
55. Вкажіть на легітимність релігійного світогляду в сфері міжнародних відносин. Аргументуйте відповідь.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька К. Особливості протестантської біоетики. *Реформація і трансформація суспільства: досвід минулого і виклики сучасності*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-9 грудня 2017р., Львів). Львів, 2017. С. 38-40.
2. Біоетика / Пер. з італ. В.Й. Шовкун: Підручник. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2007. 672 с.
3. Бойко І. Біоетика: скрипти для студентів, вид. 2-ге, виправлене. Львів: УКУ, 2008. 178 с.
4. Бойко І. Є. Ідентичність і статус людського ембріона у сучасних біоетичних дискусіях. *Наукові записки* [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філософія. 2011. Вип. 8. С. 217-229.
5. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (Порівняльно-правовий аспект): Монографія. Ужгород: Ліра, 2006. 172 с.
6. Городенчук З. Виконавець абортів – хто він: злочинець чи жертва? *На межі життя і смерті. Вісник Інституту родини і подружнього життя*. 2001. № 2. С. 25–43.
7. Горохолінська І. Діалог етичних дискурсів у контексті ціннісних тенденцій постсекулярності. *Практична філософія*: Науковий журнал. Випуск 3/2018. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2018. С. 92-97.
8. Горохолінська І. Після секуляризації: візії трансформації європейських цінностей (за ідеями Івана Павла II). *Практична філософія*: Науковий журнал. Випуск 1/2018. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2018. С. 123-128.
9. Горохолінська І. Ціннісні виклики сучасності: роздуми про морально належне і релігійну віру. *Українське релігієзнавство*. №80. К., 2016. С.52-58.
10. Горохолінська І. Толерантність чи духовний деструктивізм: до питання етико-релігійного і суспільно-правового статусу гомосексуалістів у Європі. *Практична філософія*: Науковий журнал. Випуск 4/2015. К.: Центр практичної філософії, ПАРАПАН, 2015. С. 16-23.
11. Горохолінська І. Сурогатне материнство – шанс на сімейне щастя чи торгівля людьми?(етичні аспекти використання новітніх біотехнологій). *Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2015»*, 21-22 квіт. 2015 р.: [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А.Є. Конверський [та інші]. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2015. Ч. 5. С. 13-16.
12. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека: Підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. К.: Здоров'я, 2013. 456 с.

13. Кашинцева О.Ю. Етико-правові роздуми щодо проблеми визначення статусу ембріона. *Право України*. 2007. № 13.
14. Кашинцева О.Ю. Правове регулювання генетичних досліджень людини в Україні: деякі аспекти. *Право України*. 2007. № 5.
15. Кришталь Г. Етика статевої і подружнього життя. Скрипт для студентів. Львів: УКУ, 2009. 290 с.
16. Кука О. Біологічна природа ембріона. *На межі життя і смерті. Вісник Інституту Родини і Подружнього життя*. 2001. № 2. С.45–56.
17. Левко Я. Моральна оцінка "терапевтичного абортів" в католицькому та православному вченні. Львів: [б. в.], 2021. 70 с. https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2515/Levko_mag.pdf?sequence=1&isAllowed=y
18. Мартинюк Ю., Терешкевич Г. (с. Діогена). Біоетика і трансплантація органів. *Біоетика: посібник*. Львів: Друкарські куншти, 2016. С. 223-236.
19. Мартич Р. Концепт біоетики в православній вірі. *Соціально-економічні, політико-правові, соціокультурні процеси в Україні та світі*. Збірник тез за матеріалами Міжнародної наукової конференції. Київ, 2016. С. 71-77. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20419/1/R_Martich_Mkonf_03_06_2016_IFF.pdf
20. Марчук О.Т. Концепція здоров'я в антропології східної патристики. Дис. на здоб. н.с. канд. філос. н. – Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2017. 220 с. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40451/Marchuk_dis.pdf?sequence=1
21. Мартинюк Ю. Аборт та контрацепція. *Біоетика: посібник*. Львів: Друкарські куншти. 2016. С. 113-147.
22. Мініч А. Християнство в пошуках відповіді: проблеми соціально-етичної доктрини. *Волинський Благовісник* №3 (2015). С. 261-280.
23. Підлісний Ю. Гідність людської особи та деякі межові медичні практики. *На межі життя і смерті. Вісник Інституту родини і подружнього життя*. 2001. № 2. С. 5–23.
24. Рудик Б. Евтаназія: етичний бік проблеми. *Медична Академія*. 2002. № 8.
25. Стефанчук Р.О. Репродуктивні права фізичної особи: поняття, система, особливості здійснення. *Вісник Львівського національного університету: серія «Право»*. 2004. Вип. 39. С. 296–304.
26. Турчиновський В. Етичні та антропологічні передумови розуміння репродуктивного здоров'я. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 534-535. Філософія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. С. 202-208.
27. Фединишин А. Я. Критичний аналіз проевтаназійного підходу Пітера Сінгера на основі праць Еліо Згреччі: Магістерська робота: (041 «Богослов'я»). Український католицький університет. Кафедра Богослов'я; наук. кер. доктор морального богослов'я Й. Дробик. Львів: УКУ, 2021. 71 с.
28. Ярема М. Біоетика в католицизмі та православ'ї: джерела, методи, особливості. *Наукові записки УКУ*. 2018. Ч. 11: Богослов'я, вип. 5. С.127-142.
29. Bretherton L. *Primer in Christian Ethics. Christ and the Struggle to Live Well*. Cambridge University Press, 2023. 300 p.
30. Horokholinska I. Moral challenges of Ukrainian post-secular society: social and value worth of tolerance. *Skhid. Analytic and informative journal*. № 3 (161). May-June 2019. Pp. 78-84.
31. Foreman Mark W. *Christianity and Bioethics: Confronting Clinical Issues*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock, 2021. 300 p.
32. Kaczor Christopher. *Disputes in Bioethics: Abortion, Euthanasia, and Other Controversies*. Paperback, 2020. 236 p.
33. Meilaender G. *Bioethics: The Primer for Christians*. Michigan: Eerdmans, 2020. 176 p.
34. Perry Frankie. *The Tracks We Leave: Ethics and Management Dilemmas in Healthcare*. Administration Press, 2020. 350 p.

35. VanDrunen D. Bioethics and the Christian Life: A Guide to Making Difficult Decisions. Crossway, 2009. 256 p.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf ;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwb/polozhennia-chnu-pro-plahi_at-2023plusdodatky-31102023.pdf